T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

25.
ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI
1. CİLT

28 MAYIS – 01 HAZİRAN 2007
ÇANAKKALE

Ender VARİNLİOĞLU
Karia'da 2006 Yılı Yüzey Araştırması 171

Gülriz KOZBE
Şırnak İli Yüzey Araştırmaları, 2006 175

Rainer M. CZICHON
Oymaağaç-Vezirköprü Yüzey Araştırması 2006 187

Aynur ÖZFIRAT
Van, Ağrı ve Iğdır İlleri Yüzey Araştırması, 2006 197

Eugenio RUSSO
The Ionic Impost Capitals of The Church of St. John In Ephesus 221

Hasan BAHAR
Konya-Karaman Yüzey Araştırmaları 2006 235

Kaan İREN
2007 Yılı İlk Çağ Kenti İdyma ve Çevresi Arkeolojik Yüzey Araştırması 255

Fahriye BAYRAM, Turgay YAZAR
Artvin, Erzurum, Ardahan İli ve İlçelerinde
Gürcü Mimarisi Yüzey Araştırması 2006 263

Serdar AYBEK, Ali Kazım ÖZ
Apollonia Ad Rhyndacum (Gölyazı) ve
Ulubat Gölü Çevresi Yüzey Araştırması 2006 Yılı Raporu 285

Nevzat ÇEVİK, İsa KIZGUT, Max KUNZE, Süleyman BULUT
2006 Yılı Beydağları Yüzey Araştırmaları 299

Füsun TÜLEK
Osmaniye İli ve İlçelerinde Arkeolojik Yüzey Araştırması 2005 Yılı Çalışması 305

Marie-France AUZÉPY
Survey of The Byzantine Monasteries On The South Coast
of The Sea of Marmara (29.08.2005-09.09.2005) 327

K. Aslıhan YENER
Amik Vadisi Bölgesel Projesi 2006 Yılı Yüzey Araştırmaları 341

Zeynep ÇİZMELİ ÖĞÜN
Çorum Müzesi'nde Bulunan Sikke ve Cam Buluntular 349

Bülent İPLİKÇİOĞLU
Doğu Likya'da Epigrafya Araştırmaları 2006 355

Winfried HELD, Gonca CANKARDAŞ ŞENOL, Ahmet Kaan ŞENOL
2006 Yılı Bybassos Araştırması 365

Sema DOĞAN
Alanya ve Çevresinde Bizans Araştırmaları 2006 381

Yerleşim orman yolunun sağında (batısında) yer almaktadır ve bunların arasında ilk görülen kalıntı yığını, oldukça fazla tahrip edilmiş podyumlu bir lahittir. Kapak ve tekne parçaları ile podyum blokları çevreye yayılmış durumdadır. Temeli ve alt blokları, yerel koyu kahverengimsi kırmızı ve kolay parçalanan kayaya oyuludur. Diğer elemanlar yine kireçtaşından yapılmıştır. Lahitten 8–10 metre batıya gidildiğinde birbirine bağlı, güney bakışımlı birkaç mekândan oluşan yapı birimleri başlar. Yol, hemen bu yerleşimin güneyinde ve 6 m. aşağısından geçmektedir.

Bu bölümün mekânları, geçen yıl tamamlanan doğu kesim yerleşim mekânları ile plan olarak benzeşmektedir. Yapılaşma sistemi, yan yana iki mekân ve ön avludan oluşmaktadır. Duvarlar tamamen yıkılmış sadece temelleri izlenebilmektedir. Bu nedenle bazı birimlerin girişleri zorlukla belirlenmiştir. Yan yana dizili birkaç mekândan sonra bu birimlerin hemen kuzeyinde ayrı duran uzun ve geniş bir mekâna ulaşılır. Doğu–batı uzantılı bu mekânın güçlendirilmiş batı duvarında işliğin baskı kolu yuvası bulunur. Korunmuş bu yuvanın önünde oldukça geniş düzleştirilmiş bir alan bulunmaktadır. İşliğin diğer elemanları seçilememektedir.

Yerleşimin en doğusundaki bu işlikten yaklaşık 20 metre batısında yine aynı yönlü oluşturulmuş ikinci bir işlik daha bulunmaktadır. Duvarları tahrip edilmiş olan mekânın güçlü olan batı duvarı ve baskı kolu yuvası korunmuştur. Toprak dolgu nedeniyle diğer elemanlar görülememektedir. Bu yapının hemen kuzeyindeki tekil bir kayalık üzerine bir khamosorion osthothek açılmıştır. Doğu-batı yönlü uzanan mezarın kapağı alt tarafa düşmüştür.

Yukarıya tırmanmaya devam edildiğinde bu kez iki mekândan oluşan bir başka işliğe gelinir. Bu işliğin duvarları ve elemanları oldukça tahrip edilmiştir. Ağırlık taşı yapının doğu duvarı yanında durmaktadır. Yapıdan yukarıya çıkılmaya devam edildiğinde teraslanmış tarım alanlarına ulaşılır. Bölgeyi kuzey ve batıdan çevreleyen tepelerden kopan kaya kütleleri bu terasları bazı yerlerde bozup dağıtmıştır. Poligon noktaları batı ve kuzey yukarılara taşınarak teraslar ve bu teraslar içerisinde saptanan yapı ve mezarlar haritaya işlenip, rölöveleri çıkartılmıştır. Teraslamaların yoğunlaştığı alanda toplam üç işlik daha tespit edilmiştir. Güneyde kalan ve batıdan aşağıya uzanan küçük akarsuyun hemen yakınında yer alan ve tek mekândan oluşan işliğin baskı kolu yuvası ve ağırlık taşı görülmekte diğer elemanlar ise seçilememektedir. Bu akarsu yatağının batı yukarısında ve kayalığın hemen dibinde yer alan bir başka mekân tek birimden oluşmaktadır. Giriş kapısı güney yöndedir ve işlik elemanlarına rastlanmamıştır. Kuzey duvarının güçlendirilmiş olması ve mekânın ölçüleri işlik veya depo-işlik olabileceğini düşündürtmektedir.

Tarım teraslarının yoğunluğunun azaldığı kuzeybatı bölümde birçok birimden oluşan büyüklüğü ve iri bloklarla örülü duvarları ile dikkat çeken bir yapı daha bulunmaktadır (Resim: 4, 5). Çiftlik Evi -A- olarak adlandırdığımız bu yapının güneyinde bulunan tekil bir kayalığa bağlanan duvarlarla geniş bir avlu, kuzeye doğru uzanan birbirine eklentili mekânlarla da büyük bir yapı oluşturulmuştur.

Avlunun girişi doğu yönden gelen yolun kıvrılarak batı yöne geçmesi ile bu yönden verilmiştir. Doğu duvarının yapı zemininden daha derinden başlaması buradan geçilmediğini göstermektedir. Kayalığın içerisinde bulunan küçük çaplı bir mağaranın, pencere ve kapı gibi işlenmiş detayları bulundurması kapalı alan olarak kullanılmış olduğunu göstermektedir. B birimi işliğin bulunduğu mekândır. Baskı kolu yuvası ve ağırlık burada görülebilmektedir. İşlikten C ve D birimlerine girişler bulunmaktadır. Bu iki birimin kuzey duvarı iri bloklarla örülerek güçlü tutulmuştur. E ile F mekânları ise yapıya daha sonra eklenmiş birimlerdir. Duvarların yapıya eklenmiş olmaları ve F mekânının duvarı içerisinde ikinci kullanım blokların bulunması, bu iki birimin daha sonra yapıya eklendiğinin kanıtlarıdır.

Sonuç olarak, daha önceki sezonlarda çalışılan doğu bölüm ile birlikte batı bölüm, İn Önü yerleşiminin üretimini sağlayan kesimleridir. Topografyanın yönlendirmesi ile merkezden kopuk alanlarda kurulmuş olmalıdırlar. Tarıma çok elverişli düzlükler olmasa da su ve güneş gibi etkenler değerlendirilmiş ve masraflı da olsa teraslamalardan kaçınılmamıştır. Günümüzde çam ormanı ile kaplı söz konusu alanlarda, ele geçirilen işliklerin özelliklerine göre zeytin ve üzüm yetiştirilmiş olmalıydı.

Merkez, doğu ve batı bölümleri ile üç ayrı yerleşim kümesinin bütününden oluşan İn Önü, bir kent dokusu sergilememektedir. Bu yıl çalışılan batı bölüm geçen yıl çalışılan doğu bölüm gibi üretim alanları ve mekanlarından oluşmaktadır. Ancak; özellikle merkez bölüm içerisinde bulunan erkende tapınak, daha sonra kilise ve toplantı salonu gibi resmî yapılar nedeniyle toplamı düşünüldüğünde de bir kymeden daha büyük olmalıdır. Yazıtların ilk deşifreleri ile yerleşimin, hemen yakınında bulunan Kelbessos'a bağlı olduğu anlaşılmıştır .

Palamut Düzü

E. AKYÜREK
A. TİRYAKİ

Bu yerleşim bölgesinde geçen yıl başlanan haritalama ve rölöve çalışmaları tamamlanmış, yayına yönelik olarak eksik kalan tanımlama ve gözlemler bitirilmiştir.

2 Bu tespit; bölgede epigrafik araştırmalar yapan Prof. Dr. B. İplikçioğlu ve Araş. Gör. Dr. Hüseyin Öztürk tarafından yapılmıştır.

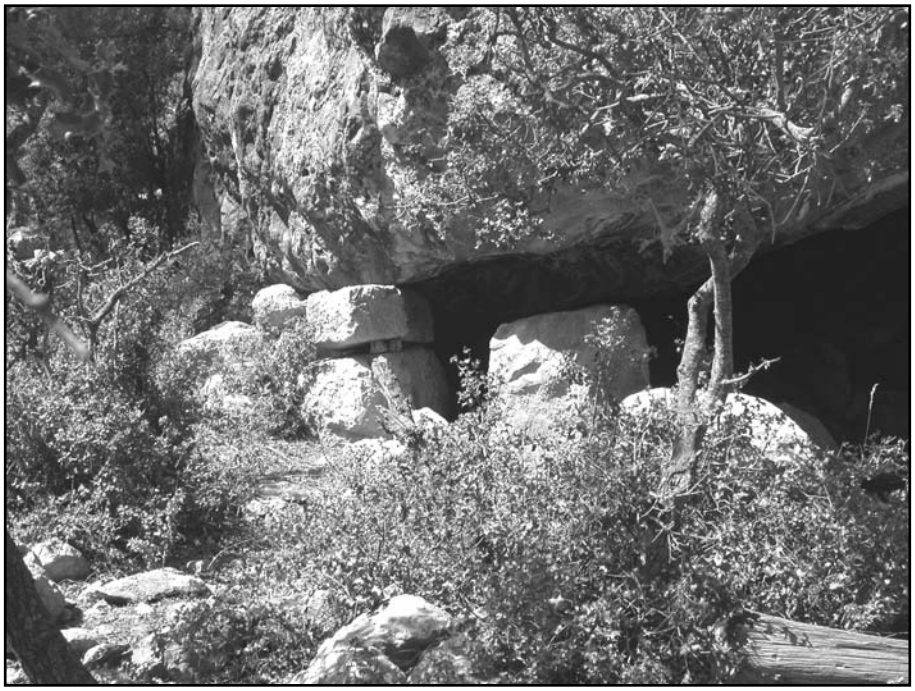
Resim 1: Kutsal alan tepesi

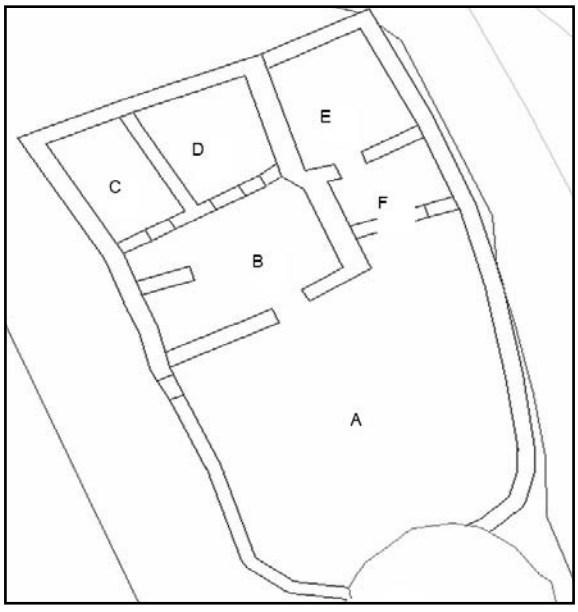
Resim 2: Tarım terasları

Resim 3: Kutsal alan

Resim 4: Çiftlik Evi -A

Resim 5: Çiftlik Evi - A Plan

OSMANİYE İLİ VE İLÇELERİNDE ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2005 YILI ÇALIŞMASI

Füsun TÜLEK*

"Osmaniye İli ve İlçelerinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Envanter Çalışması" T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni ile 09–31 Temmuz 2005 tarihlerinde gerçekleşmiştir. Üç hafta süren çalışmaya Bakanlık temsilcisi F. Güler, Arkeolog Z. Özgü Çelikel, Mimar Ç. Ayata ve harita mühendisliği öğrencileri B. Yüksel ve K. Dalkılıç katılmışlardır. Ayrıca Arkeolog Ü. Çayır Böyükulusoy ve K. Böyükulusoy 2005 yılı seramik buluntularını çizmişlerdir. Çalışmaya Osmaniye İli Valiliği maddî ve Türkiye Bilimler Akademisi bilimsel destek vermişlerdir[1].

Osmaniye İli ve ilçelerinde yüzeyde tespit edilebilen arkeolojik varlıkların belgelenip envanterinin yapılmasını amaçlayan çalışma, ilin her bir ilçe bazında taranması yöntemi esas alınarak başlamıştır. Bölgede önceden yapılan çalışmalar araştırılmış ve bu çalışmaların Osmaniye İli idarî bölgesini kapsayan kısımları ilk çalışmaya temel alınmıştır. Bölgede öncelikli olarak ve ilk yapılan çalışmalar 1946-51 yılları arasında H. Th. Bossert, U. B. Alkım ve H. Çambel yönetimlerinde Karatepe ekibinin çalışmalarıdır. Yüzeyde ilk elde rahatlıkla görülen bir çok arkeolojik varlık ilk olarak bu ekip tarafından tespit edilmiştir. 1951 yılında A. V. M. Seton-Williams, Kilikya bölgesi höyüklerini kapsayan bir yüzey araştırması yürütmüştür. Araştırmacı, Çukurova'nın doğusunun büyük kısmını, bugün Osmaniye İli sınırlarında kalan alanı, pirinç tarımı, nehir taşmaları ve yer yer bataklıklar olması nedeniyle tarayamamıştır. Karatepe ekibi 1986 yılı ve sonrasında Karatepe civarında kapsamlı bir yüzey araştırması daha yürütmüştür. Karatepe civarında bulunan bir çok arkeolojik kalıntı ve Kadirli ve Osmaniye'de taşınabilir durumda olan mimari plastik taş eserleri kayıt edilmiş ve taşınır varlıklar yerinde bırakılarak yerel amirlere (jandarma veya muhtarlıklara) zimmetlenmiştir. Bölgede kapsamlı bir yüzey araştırmasını 1986 yılında Viyana Üniversitesi'nden F. Hild başkanlığında Tabula İmperii Byzantini serisini hazırlayan ekip gereçekleştirmiştir.

* Yrd. Doç. Dr. Füsun TÜLEK, Kocaeli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, B-Blok, Arkeoloji Bölümü. Umuttepe Yerleşkesi, Eski İstanbul Yolu 10. km. Kocaeli/TÜRKİYE 41300. fusuntulek@kou.edu.tr

1 Başta Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Osmaniye Valiliği olmak üzere destek olan tüm kişi, kurum ve kuruluşlara teşekkür ederim.

1990 yılında serinin *Kilikien und Isaurien* başlıklı beşinci bandı yayınlanana kadar süren bu yüzey araştırmasında Osmaniye İli sınırları içinde kalan bilinen tüm yerleşim ve yapı kalıntıları belirlenerek eserde listelenmiştir. M. H. Sayar bölgede epigrafik araştırmalarını sürdürmektedir.

Taşınabilir taş eserler sayıca çok olup ilin farklı yerlerine dağılmış şekilde tutulmaktadır. Taş eser kayıt terekesindeki eser sayı ve numaraları ile belirlediğimiz eser sayı ve numaraları karşılaştırıldığında denklik bulmak son derece güç olmuştur. Bu nedenle, yazıtlı taş eserler hariç diğer taşınabilir kültür varlığı tanımındaki taş ve pişmiş toprak eserleri fotoğraflanıp bilgi kayıtları Adana Koruma Kurulu'na sunulmuştur. Genç bir il olan Osmaniye'de arkeolojik kültür varlıklarının tescil listesi 2005 yılı Temmuz ayı itibari ile son derece sınırlı sayıda tescilli eser olduğunu göstermektedir. Çalışma sezonu sonunda seksen altı adet arkeolojik varlık bilgi fişi doldurularak ilgili makamlara tescil talepleri ile teslim edilmiştir. Osmaniye kent merkezini kapsayan Merkez İlçe'den başlayan 2005 yılı çalışmasında ilçe merkezindeki kent yerleşimi ve kırsal alanlarının büyük kısmı taranabilmiştir. Merkez ilçe sınırları içinde tescili olmayan höyüklerin yanı sıra varlığı bilinip yayınlara geçmiş olan çoğunluğu tescilsiz kale, kule gibi yapılar, kaya mezarları ve küçük antik yerleşimler de belgelenmiştir.

Höyükler

Çalışmada Merkez İlçe'de beş adet höyük belirlenmiştir. Bunlar: Karataş, Kamışlı, Kırmıtlı, Telkovan ve Şemsi höyük'tür. Bu höyüklerden yalnızca Karataş Höyük tescillidir.

Karataş Höyük'te el yapımı perdahlı ve çark yapımı çanak-çömlek parçaları ve ağırlıklar karışık olarak yüzeyden toplanmıştır. Seramik buluntuları Kalkolitik, Erken ve Orta Tunç Çağına ait olanlar, Tarsus Gözlükule'deki örneklerine benzer kırmızı boyalı çapraz desenli olanlar ve ayrıca, Helenistik ve Roma Dönemine tarihlenen parçalarla höyüğün geniş bir dönem yelpazesine sahip olduğunu göstermiştir.

Kamışlı Höyük, buluntu çeşitliliği açısından en zengin, yerleşimin gerçekleştiği tarihsel dönem aralığı olarak da en kesintisiz ve uzun höyüktür. Obsidyen, çakmaktaşı dilgi ve dilgi kıymıkları ile beraber Erken Tunç Çağı, Helenistik, Roma ve bolca yeşil sırlı Bizans seramiği vermiştir. Ağzı tümlenebilir kandil parçası, ağırlıklar, kulplar, çokça çanak-çömlek kaide ve ağız parçaları bulunmuştur (Çizim: 3).

Kırmıtlı Höyük'te de çeşitli çanak-çömlek parçaları, özellikle ağız kısmı kazıma tekniğinde süslü olanlar, çeşitli amfora dipleri, kazıma tekniğinde geometrik desenli

kiremit parçası toplanmıştır. Öte yandan yeşil sırlı Bizans seramik parçalarına hemen hiç rastlanmamıştır (Çizim: 2).

Telkovan Höyük Kalkolitik, Tunç ve Demir çağları, Helenistik ve Roma dönemlerine ait çok sayıda çanak-çömlek parçası ve Bizans yeşil sırlı seramiklerini vermiştir. Envanter fişini hazırlayıp Adana Müzesi'ne teslim ettiğimiz pişmiş topraktan ördek başı ve kadın başı bu höyükte kaçak kazı çukurunun içinde bulunmuştur (Resim: 2).

Şemsi Höyük'ün konisi ise tümden tesviye edilmiş durumdadır. Höyük, çok sayıda Orta Tunç Çağı perdahlı seramik ve Orta Bizans Dönemi yeşil sırlı seramik vermiştir. Merkez İlçe'ye bağlı höyükler arasında bir tek Şemsi Höyük Seton-Williams tarafından listelenmiştir (Seton-Williams 1954:160).

Kaleler

Merkez İlçe'de varlığı bilinen ve halk tarafından kale olarak tanımlanan yapıların tümünün kale olmadığı anlaşılmıştır. Üç kale ve bir adet gözetleme kulesi belgelenmiştir. Dördü de tescilsiz olan yapılardan Merkez İlçe'nin kuzeydoğusunda, 817 metre rakımda bulunan Çardak Kale'nin ölçüm ve belgelenmesi yapılmıştır (Hellenkemper 1976: 14). Sekiz burcu ayakta olan yapının kuzey sur duvarının büyük kısmı, batı sur duvarı ise kısmen yıkılmıştır. Kale içinde bir şapel tespit edilmiş, bir sarnıç ve defineci toprağı yığıntısı altında kalan çeşitli yapılar olduğu anlaşılmıştır.

Kireç Ocağı mevkinde 290 metre rakımda bulunan Kötü Kale, Çardak Kale'nin alt hizasındadır ve onunla iletişim hâlindedir. Gerek kale içinde gerekse eteklerinde çok sayıda kaçak kazı çukurları vardır. Kale eteklerinde ve Kireç Ocağı mevkinde toplanmış yeşil sır altı bezemeli sgrafitto tekniğinde Bizans çanak-çömlek parçaları elde edilmiştir.

Babaoğlan Kalesi 458 metre rakımda, Babaoğlan Köyü'nün kuzeybatısında, Karatepe Millî Parkı sınırları içinde, Hierapolis-Kastabala antik kenti ve Karatepe Hitit Sarayı arasında konumludur (Bossert 1947: 9). Kalenin güneydoğu burcu ve kuzeydoğu ve kuzeybatı köşeleri ayakta olmakla beraber güneyde ortadaki burç temele kadar tıraşlanmış güneybatı burç ise tamamen yok olmuştur. Kale, Kastabala kenti kralları tarafından M.S. 1. yüzyılda yapılmış ve bölgenin siyasî kronolojisi doğrultusunda Ortaçağda bir çok kez el değiştirmiş olmalıdır. Küçük buluntu çeşitliliği ve kalitesi açısından çok zengin olan kalede süt beyaz mermerden mimari plastik, Orta Bizans ve İslâm dönemlerine tarihlenen yeşil sırlı çanak-çömlek bulunmuştur.

Mitisin yaylasında 1419 metre rakımda konumlu yapının bir gözetleme kulesi olduğu anlaşılmıştır (Edwards 1987: 200). Kule, kapalı U-formda bir plana sahiptir. Horasan harçlı ve yığma taş örgülü kule duvarları 6 metre yüksekliğinde ve 15x10 metre boyutlarındadır.

Mezarlar

Merkez İlçe'de kaya mezarları, tescilli bir nekropol (eski Türk mezarlığı) ve tek tek mezarlar tespit edilmiştir. Kestel ve kuyu mezar şeklinde tanımlanan zemin kayaya oyulmuş kaya mezarları çok yaygın olarak kayalık alanlarda bulunmaktadır. Çardak Köyü, Gökdere mevkinde bulunan tescilli nekropol bir eski Türk mezarlığıdır. Kuzey-güney yönünde düzenlenmiş üç adet mezardan ikisinin kuzey ucunda tepesi üçgen formda yazıtsız mezar taşı bulunmuştur. Üçüncü mezarın her iki ucunda devşirme olduğu anlaşılan iki adet mezar taşları vardır. Üçlü mezar grubundan 30 metre kadar uzakta tepenin kuzeybatısında beyaz mermerden andropomorfik bir mezar taşı (Umay Ana?) bulunmuştur. Yerinden oynatılmış olan mezar taşı 0.74 metre yüksekliğindedir (Çizim: 8).

Kırmacılı Köyü, Hediye Ören Mahallesi'nde bulunan mezarın özenli kesme taştan yapılmış lentolu bir girişi bulunmaktadır. Bir dromos girişini anımsatan mezarın içi toprak dolu durumdadır.

Tülücüler Mahallesi, Sümbüllü Tepe'nin güney yamacında zemin kayaya oyulmuş ve güneye bakan kısmı kesme taş ile örülerek oluşturulmuş kaçak kazı ile açılmış büyük dikdörtgen formda bir mezar tespit edilmiştir.

Mozaikli Mekânlar

Zemin mozaikli mekânlar, çoğunlukla *villa rustica* ve bazilika zeminlerine aittir. Hediye Ören Mahallesi'nde bulunan zemin mozaiğinin yapı türü belirgin değildir ve bu mozaik hariç diğerleri en erken M.S. 5. yüzyıl ve sonrası özellikleri taşımaktadırlar.

Çardak Köyü, Gökdere mevkinde bulunan eski Türk mezarlığına hemen bitişik yüzeyde görülen zemin mozaiği (Hellenkemper 1976: 110) iki katlı bir Geç Antik Dönem yapısının ikinci kat zeminini süslemektedir. 5.90x4.40 metre boyutlarında olan mozaik gri, siyah, beyaz ve kırmızı renklerde, 1.2x1.2 santimetre. boyutlarında taşlarla döşelidir. Mozaiğin bordo zemin üstüne ortogonal yerleştirilmiş iri beyaz dairelerden oluşan kompozisyonunu svastika-meander motifi çevrelemektedir. *"Kilikya Mozaik Araştırması"* kapsamında çalışılmış olan mozaik ve yapı, ağır defineci tahribatı görmüştür (Tülek 2004: 78-79).

Issızca Köyü'nde bir evin bahçesinde ve yakın çevresinde çok sayıda kaçak kazı çukuruna rastlanmıştır. Bu çukurlardan birinde geometrik desenli mozaik tabanın açığa çıkartıldığı tespit edilmiştir. Bu mozaiğin yanındaki yüksek kottaki arazide ise geniş alana yayılan hayvan figürlerinden oluşan tabloya sahip bir başka zemin mozaiği de saptanmıştır. Doğu-batı yönünde uzanan bu ikinci mozaik bir bazilika zeminine ait olmalıdır.

Kayalı Köyü, Çatalmazı mevkiinde 2004 yılı Kasım ayında kaçak kazıya baskını sonucu tespit edilen mozaik bir bazilikaya aittir. Burada yapılan tespit sırasında zemin mozaiğinin iki noktada yeniden üstünün açıldığı görülmüştür.

Düziçi İlçesi'nde Temmuz 2003'te "Kilikya Mozaikleri Araştırması" esnasında tespit edilen ve Adana Müzesi arkeologlarınca kapatılarak koruma altına alındığı bildirilen Osmaniye İli, Düziçi İlçesi, Olukluçınar Köyü Koyuntaş mevki Ada 1 Pafta 87'deki mozaik 25.09. 2003 gün ve 331/5305 sayılı Adana Koruma Kurulu kararı ile tescil edilmiştir. 2005 Temmuz ayında Araştırma çerçevesinde bu mozaikli mekâna gidildiğinde köylünün burayı tarla olarak ekip biçtiği ve mozaiklerin öbekler hâlinde parçalandığı görülmüştür (Tülek 2004: 124-5).

Hediye Ören Mahallesi'nde bulunan lentolu mezara bitişik kesme taştan temel örgüsü olan mekânın üstünde ince işçilikli siyah, beyaz ve kırmızı renkte tesserae ile işlenmiş zemin mozaiği tespit edilmiştir. Mozaikli mekânın mezar ile ilişkisi anlaşılamamıştır.

Karatepe, Sarıdüz Köyü'nde bir evin zeminini süsleyen mozaikler ise basit geometrik desenli ve kaba işçiliklidir. Eser, ev halkı tarafından iyi korunmakta olup tescillidir. (Tülek 2004: 112-115)

Küçük Antik Yerleşimler

Çalışmada *kome* tarzında küçük antik yerleşimler de tespit edilmiştir. Bunlardan antik kent Hieropolis-Castabala'nın *chora*sında bulunan üçü: Deliklitaş, Tavşantepe ve Aleçik yerleşimleridir. Adacatepe ise Hemite Köyü civarında ve Kireç Ocağı mevki ise Kötü Kale'nin eteğinde bulunmaktadır.

Adacatepe'nin kuzey sırtına bulunan kiremit parçaları ve tepe eteğindeki horasan harçlı yaprak tuğla örgülü duvar kalıntısı burada küçük bir yerleşimin uzun süre devam ettiğini göstermektedir.

Harnup Mahallesi Yassıçal Tepesi'nin doğu eteğinde bulunan Deliktaş yerleşiminde bir dizi yapı kalıntısı tespit edilmiştir. Kesme blok taştan kapı sövesi ve payeler *in situ* durumdadır. Kaçak kazılarla ortaya çıkarılmış kireçtaşından düzgün kesilmiş taşlarla örülü duvarlar da görülmüştür.

Antik Yapılar

Bu yapıların çoğunluğu yöre halkı tarafından hamam olarak tanımlanmaktadır. *Hypocaust* ve *caldarium* gibi belirgin mimari birimleri açıkta olmayan bu yapıların hamam olduklarına şimdilik hükmetmek mümkün değildir.

Çardak Köyü, Gökbekirler mevkiinde bulunan yapının ayakta duran kısmı tuğla örülü ve tonoz örtülüdür. Yapı bir yamaçta batıya cepheli olarak yukarıdan vaktiyle akan bir suyun oyuğu üstüne kurulmuş, bir çok bitişik birime sahip bir yapı kompleksi görünümündedir.

Aleçik mevkiinde tonoz örtülü bir yapı tespit edilmiştir. Duvarları tuğla örülü olan yapının güneye bakan cephesi tümden açıktır. Kayıtlarda burada iki adet tonozlu mezar varlığından bahsedilmekteyse de ikinci bir yapının varlığı tespit edilememiştir (Hild 1990: 168). (Çiz. 5)

Nergiz Su Kemeri, Ceyhan Nehri'nin kıvrım yaptığı noktada güneyden-kuzeye doğru uzanmaktadır (Hild 1990: 294). Bulunduğu noktaya göre kuzeybatı yönündeki Hierapolis-Kastabala kentine su taşımaktadır. Beş kemeri ayakta olan yapının kemer ayakları 4.05x4.15 metre boyutlarında ve takriben 15 metre yüksekliğindedir. Kemer ayak açıklığı 11.70 metre uzunluğundadır. Güneydeki tepeden nehri aşarak kuzeye geçen su kemerinin üç kemeri ve ayakları yıkıktır. Sağlam beş kemerden sonra kuzeydeki tepenin üstüne binen son kemer de yıkılmış durumdadır. Su kemerinin nehrin ortasında da bir ayak kalıntısı bulunmaktadır. Yapı toplam on iki kemerli 140 metre uzunluğunda bir su kemeridir. Suyu taşıyan dişi-erkek taş sifonları (boruları) kemer ayaklarına etrafına düşmüş dağınık durumdadır (Çizim: 4).

Sarıdüz Köyü, Ayvalıpınar mevkinde bulunan yapı tuğla örülü olup bitişik birimleri batıdan doğuya doğru yan yana uzanmaktadır. Tescil dosyasında tanımlandığı üzere yapının hamam olduğunu kanıtlayacak bir gözlem yapılamamıştır.

Gebeli Mahallesi, Kireç Ocağı mevkii, portakal bahçesi içinde iki üniteli ve giriş bölmeli bir yapı tespit edilmiştir. Ön ünitesi sekizgen olan yapının ikinci ünitesi kare planlı olup köşelerinde üçgenler bulunmaktadır. Duvarları 1.10 metre kadar ölçülebilen yapının zemini toprak doludur. Köşelerdeki üçgenler, geleneksel Türk mimarisinde kareden kubbeye geçiş elemanı olarak kullanılan Türk üçgenini anımsatmaktadır. Yapının Beylikler Dönemine ait olduğunu düşünülmekteyse de, kesin kanıtlayabilmek için en azından temizlik çalışması ile yapının taban ve temeli ortaya çıkarılmalıdır.

Tülücüler Mahallesi, Sümbüllü Tepe'nin güney yamacındaki Yapı 1 ve Yapı 2 olarak tanımlanan yapılar tespit edilmiştir. Yapı 2, defineci tahribatına uğramış ve hiç bir duvar kalıntısı ayakta değildir. Öte yandan Yapı 1 yüzeyi perdahlı kesme

blok taştan işçiliği ile dikkat çekmektedir. Yapı 2'nin çok yakınında zeytinyağı ezgi taşları bulunmuştur. Bu üç yapı ve tepenin yükseklerinde bulunan büyük kaya mezarı arasındaki bağlantının tespiti bir kazı çalışması ile mümkün olacaktır.

Son olarak, kale olduğu sanılan Fenk yaylasında bir evin bahçesinde bulunan yapının iki katlı ve üç sahınlı bir kilise olduğu anlaşılmıştır. Kuzeyine bitişik olan duvarlar yapının manastır olduğunu düşündürtmektedir.

Toplanmış Eserler

Çalışmada saptanan toplanmış eserler çoğunlukla tarım faaliyeti esnasında tarlada bulunmuş taş eserlerdir. Köylülerin bildirimi sonucu bu eserler 1986 yılında bölge müzesinin tasarrufu olarak yıllar önce köylülere zimmetlenmiş ve daha sonra bunların bir kısmı Kadirli Kaymakamlığı, Kadirli Jandarma Karakolu ve Kanlı Geçit Jandarma Karakolu bahçelerinde güvenlik altına alınmıştır (Bossert 1947: 8-11, Lev. XVIII, Res. 90, 91). Hâlen, Kesmeburun, Kazmaca, Bahçe, Koçyurdu ve Kırmacılı köylerinde devşirme malzeme olarak kullanılanları bulunmaktadır. Bir kısmı ise köy meydanlarında köy halkına ve muhtarlığa zimmetli vaziyette sergilenmektedir. Bu toplanmış eserlerin bir kısmı yazıtsız sunak ve kaidelerden oluşmaktadır. Yazıtsız, bezemeli, lahit gövde parçaları, profilli mimari plastik ve büst gibi özelliklere haiz olanları çalışmamızda belgelenmiştir. Bunlar arasında bir tanrıça büstü, bir Tanrıça Nike kabartmalı mimari eleman ve bir ambon parçası da bulunmaktadır.

OSMANİYE İLİ VE İLÇELERİNDE ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2006 YILI ÇALIŞMASI

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün verdiği izinle "2006 Yılı Osmaniye İli ve İlçelerinde Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri" çalışması 15 Haziran–25 Temmuz 2006 tarihleri arasında gerçekleşmiştir. Altı hafta süren çalışma Bakanlık temsilcisi arkeolog Y. Ozan ve ekip üyeleri arkeologlar K. Böyükulusoy, Ü. Çayır Böyükulusoy ve F. Doğan'ın yanı sıra, mimarlık öğrencisi F. Yalçın ve Tarihçi Ç. Duran'dan oluşan bir ekiple gerçekleşmiştir. Örenşehir mevkinde elektrik öz direnç yöntemiyle Süleyman Demirel Üniversitesi Müh. Mimarlık fakültesi jeofizik mühendisliği bölümü öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. V. Kara başkanlığında Jeofizik Yüksek Mühendis C. Öztürk ve öğrenciler M. Gülal, N. Yavuz ve H. E. Erbaş çalışma yapmışlardır[2].

2 Çalışmaya emeği ile katılan tüm ekip üyeleri, Yrd. Doç. Dr. V. Kara başkanlığında bulunan jeofizik ekibine ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ve Osmaniye Valiliği'ne izin ve malî desteklerinden dolayı müteşekkiriz.

2006 yılı çalışmasında, Osmaniye İli'nin Amanos Dağları üzerinde kurulu Hasanbeyli ve Bahçe ilçelerinin taranması planlanmış olmasına karşın arazi aracı ayarlanmasında çekilen güçlükler nedeniyle çalışma planı değiştirilmiş ve ovada çalışma gerçekleşmiştir. Çalışma süresinin çoğu, Çukurova'nın doğu ve kuzeydoğu kısımlarında yer alan, batıda Adana İli'nin Ceyhan İlçesi ile güneyde Toprakkale ve volkanik toprakla belirlenen ovada geçmiştir. Ovada, 1/25 binlik haritalarda gösterilen, daha önce bilinen ve tescilli olan höyüklerden çok daha fazla höyük olduğu belirlenmiştir. Bazı höyüklerin tarım faaliyetleri, sulama kanalı ve kurutma kanalı açma çalışmaları ile tesviye edilmiş ve artık "höyük mevkii" olarak tanımlandıkları görülmüştür. Birçok höyük ise kaçak kazı çukurlarıyla tahrip edilmiştir.

Çalışmada ovada, höyüklerin yanı sıra çok sayıda kaya mezarlarının topluca yer aldığı nekropoller tespit edilmiştir. Ayrıca, Örenşehir mevkiinde jeofizik ekibi elektrik öz direnç sistemi ile çalışma yapmıştır. Çalışmanın son haftasında dağlara, Amanoslar'a ve anti-Toroslar'a çıkılarak Hasanbeyli İlçesi'nde bulunan üç kale ve tescilli olan bir mozaikli alana gidilmiş ve Kadirli İlçesi'nde bulunan Kalealtı Kalesi ve antik yol Zelhi belgelenmiştir. Hieropolis-Kastabala antik kentine pişmiş toprak künklerle su taşıyan antik su kemerinin antik kentle olan bağlantısı üstünde iki adet su havuzundan kuzeydoğuda olanı fotoğraflanmış ve çizimi yapılmıştır. Geçen sezon merkez ilçede belgelediğimiz mimari kalıntıların bir kaçının çizimleri de yapılmıştır: Gebeli Mahallesi, kireç ocağı yakınında portakal bahçesinde bulunan yapının incelenmesine devam edilmiş ve çizimi yapılmıştır.

2006 yılı çalışması öncelikli olarak ovada çalışmak zorunda kalışımızdan dolayı bir Osmaniye höyüklerini belgeleme çalışmasına, bir höyük külliyatına dönüşmüştür. Höyüklerde iki bini aşkın seramik kırığı, az sayıda ağırlık, ağırşak, kandil, cam bilezik, çakmaktaşı dilgi ve obsidien toplanmıştır. Bu höyüklerde Neolitik Çağdan başlayarak Kalkolitik, Tunç ve Demir Çağı, Hitit, Helenistik, Roma ve Orta Çağ İslâm ve Bizans seramiklerine kadar her dönemden seramik örnekleri görülmüştür. Bu seramiklerden Tunç Çağı ve Demir Çağı geçiş dönemi ve Roma ve Ortaçağ mallarını ekip üyelerimiz çalışmaktadır. Bu höyüklerin GPS–coğrafik konumlandırma sistemi ve total station ile topografik konumlandırma, ölçüm ve münhal çalışmaları yapılmıştır. Höyükler, yayılım olarak ovanın güneyinde, Merkez İlçe'ye bağlı alanda, D-400 karayolunun kuzeyinde bulunan 2005 yılında belgelediğimiz beş höyük ile başlamakta ve Kadirli ve Sumbas ilçelerine bağlı alanlara kuzeye doğru yayılmaktadır.

Az çok höyük formunu ve konisini koruyan, nitelik ve nicelik açısından kayda değer seramik kırığı bulunan 2006 yılında bulunan höyükler yirmi iki adettir. Kayda değer seramik buluntusu vermeyen ve tümden düzleşmiş olduğu için belgeleyemediğimiz, ama gerek yerel halkça gerekse de 1/25 binlik haritalarda "höyük mevki" olarak tanımlanan höyüklerin toplam sayısı on üç adettir. Bir önceki sezonda belirlediğimiz beş höyükle beraber Osmaniye İli'nde toplam yirmi yedi höyük belgelemiş bulunmaktayız. Alfabetik sırayla 2006 yılında belgelenenler, Akçasaz, Aygir, Azaplı, Çatal, Çiyanlı, Devletsiz, Hindaplı, Hünnaplı, Kara, Kızıl, Kızılömerli, Mustafalı, Nal, Narlı, Taşçıkan, Taşlı-1, Taşlı-2, Taşlı-3, Tepesidelik, Tevekli, Topraktepe ve Yolaşan höyüklerdir. Ayrıca, bir önceki sezonda belgelenen beş höyüğümüz ise Karataş, Kırmıtlı, Kamışlı, Telkovan ve Şemsi höyüklerdir.

Bu höyüklerin bir kaçı 1974 ve 1980'li yıllarda Adana Müzesi tarafından tescil edilmiştir. Bunlar, daha çok Adana İli, Ceyhan İlçesi'ne bağlı Anavarza Kalesi'nin hemen doğusunda, Osmaniye İli, Kadirli İlçesi'nin dahilindeki arazide bulunan höyüklerdir; Tatarlı ve Taşlı Höyük-3 gibi. Ayrıca, Bakü-Ceyhan boru hattı çalışması esnasında Adana Koruma Kurulu tarafından 2000 yılı sonrasında birkaç höyük daha tescil edilmiştir; Karataş, Taşlı Höyük-1 ve Topraktepe höyük gibi.

1951 yılında, Seton-Williams, Kilikya yüzey araştırmasını gerçekleştirmiş ve Çukurova'da yüz kırktan fazla höyük tespit etmiştir. Bugün, Çukurova'nın doğu kesimi olan, Osmaniye il sınırları içinde kalan kısmı, o yıllarda çoğunlukla bataklık olup geçit vermemiş, kendisinin de belirttiği gibi gidemediği yerler olmuştur (Seton-Williams 1954: 121). Söz konusu yıllarda ovanın çeşitli kesimlerinin bataklık hâlinde olduğu bilinmektedir.

Araştırmamızda belgelediğimiz altı höyük Seton-Williams tarafından ziyaret edilmiştir. Bunlar; Şemsi, Çatal, Kızıl, Mustafalı, ve Yolaşan höyükleridir. Seton-Williams duyumunu aldığı halde Topraktepe ve Taşlı Höyük-2'ye gidemediğini yayınında belirtmektedir (Seton-Williams 1954:160). Bugün Sumbas İlçesi olan Karaömerli Köyü'nde bulunan Mustafalı Höyüğü'nü ise H. Çambel 1946'da ziyaret etmiştir (Bossert 1946, 9) (Resim: 3). Çalışmada, Karaömerli Köyü'nün birkaç kilometre güneyinde kalan ve bugün Kadirli İlçesi arazisinde tespit edilen höyüklerin henüz hiçbir yayında belirtildiğini saptayamadık.

Seton-Williams, çalışmasında höyükleri bir harita üzerinde konumlandırarak listelemektedir. Bu haritada gösterilen höyüklerden bazıları araştırmamızda bulduğumuz höyüklerin ismini taşımakta ama bugün bulunan coğrafik konumda değil çok farklı yerlerde gösterilmiştir. Bu nedenle de araştırmamızda bulduğumuz aynı isimli höyükler, Seton-Williams'ın tespit ettikleri değildir. Örnek Tepesidelik

Höyük. Bazı höyükler de bugün farklı isimlerde anılıyor olmalıdır; Minareli ve Eskiler höyük gibi. Seton-Williams, kendisinin de raporunda not ettiği gibi höyük listesini gören merhum U. B. Alkım höyük isimlerinin çoğu yerel ağızla yazılmış olup doğru Türkçe yazıma uymadığını belirtmiştir (Seton-Williams 1954: 147). Örneğin; Seton-Williams'ın bölgeyi genel olarak gösterdiği haritada "Manaralı" olarak isimlendirdiği ama daha sonra höyüklerin tarihsel dönemlerini belirten haritalarda ve höyük listesinde "Minareli" olarak tanımladığı höyük, araştırmamızda höyük olarak listelemediğimiz Mağaralı Tepe olup olamayacağını sorgulamak gerekti. Seton-Willimas, bu höyüğü aynı zamanda Toprakkale'nin 7 km. kuzeyinde konumlu Tilwa Höyük olarak da tanımlamaktadır. Araştırmamızda, Toprakkale'nin 10 km. kuzeydoğusunda 2005 yılında tespit ettiğimiz Telkovan Höyük Seton-Willimas'ın sözünü ettiği Tilwa ya da Minareli Höyük olabilir miydi (Seton-Williams 1954: 122, Res.1). Bu höyüğü Seton-Williams, konik formlu, 40 metre yüksekliğinde ve ovanın doğusundaki höyüklerin en etkileyicisi olarak betimlemektedir (Seton-Williams 1954:164). Söz konusu alanda araştırma ekibimizi de etkileyen iki höyükten biri Telkovan Höyük'tür. Düz arazide çok güzel konik formu ile 46 metre yükselmektedir.

Seton-Williams'ın bahsettiği höyük Telkovan Höyük ise çok yakınında, hemen doğusunda yükselen Kırmıtlı Höyüğü de görmüş olmalıydı. Büyük olasılıkla Seton-Williams'ın tespit ettiği Tilwa höyük–diğer adla Minareli Höyük, Telkovan Höyük değildir.

Telkovan Höyük, 37 07' 15.7" 36 06' 30.3" enlem ve boylamlarda N36d4 No.lu 1/25 binlik paftada Toprakkale'nin kuzeydoğusunda, ilçenin içinden kuzeye Arslanpınarı yolu takip edildiğinde Arslanpınarı ile Tecirli arasında uzanan asfalt yol üstünde "Meteor çukurunun" hemen doğusunda yer almaktadır. 2005 yılında tespit ettiğimiz höyükte, 2006 yılında ölçüm ve münhal çalışması yapıldı, yüzeyde bulunan seramikler etütlük malzeme olarak toplandı. 170x200 metrelik bir alana yayılan höyükte tarımsal faaliyet yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle diğer höyüklere kıyasla seramik buluntusu nicelik olarak az ama niteliklidir.

Höyük, Geç Kalkolitik Çağdan 1. binyılın sonuna kadar ve sonra Geç Helenistik, Roma kırmızı astarlı ve Bizans yeşil sırlı seramiklerinden örnekler vermektedir. Geç Kalkolitik Çağ seramik örneği "saman yüzlü" bir kap gövde parçasıdır. Kaçak kazı çukuru 18 numaralı olan bu seramik, devetüyü renginde yüzey üzerine siyah boyalı ve konik gövdeli bir kâseye aittir. Hamuru saman katkılı ve dış yüzey düzeltilmiştir, üzeri şevron motifi ile bezelidir. Geniş gövdeli olan bu kapların en yakın örneği Tarsus'ta görülmektedir (Goldman 1956: 226; d, e, f, g, h, i, m, n, o, q,

r). Benzer motif Kilis'te Oylum Höyük'te Geç Kalkolitik tabakalardan bilinmektedir (Özgen 1997: Res. 24.3). Höyüğün güney yamacında bulunan bu döneme tarihli bir başka seramik örnek kahverengi hamurlu boyama bezemesi iki dikey çizgi arasında zikzaklardan oluşmaktadır. Bu seramik 2005 Güney yamaç 3 numaralıdır (Çizim: 1).

Telkovan Höyük'te 2. bin yıl Orta Tunç Çağı malzemesi olarak ilmek kulplu devetüyü renginde kap örneklerini görmekteyiz; 2006 kaçak kazı çukuru No: 24. Mersin Yumuktepe XI. Tabaka ve Tarsus Erken Tunç sonu-Orta Tunç başı tabakalarında benzer örnekleri görülmüştür (Garstang 1953, Res. 144: 21; Goldman 1956, Res. 354: 433). Orta Tunç Çağı sonlarına tarihlenen Telkovan Höyük 2005, batı yamaç, 21 numaralı seramik bir gövde parçası olup açık kahverengi üzerine siyah boyalıdır, dış yüzeyinde iki bant arasında dalgalı hat motifi vardır. Benzerleri Tarsus Gözlükule'den bilinmektedir (Goldman 1956, 295: 865). Geç Tunç Çağı örneklerinin hemen hepsi çark yapımı ve kahverengi hamurludur. Bu seramikler Hitit İmparatorluk Dönemi seramik geleneğini yansıtır, S-profilli, testi veya matara ağzı, dışa kalınlaştırılmış ağız kenarlı kaplardır. Demir Çağı örnekleri kırmızı üzerine siyah boyalı kaplardır. Telkovan Höyük, 2006, kaçak kazı çukuru 25 numaralı seramikte olduğu gibi üzerinde genelde konsantrik daireler ve çizgisel motifler görülmektedir[3]. 2005 yılında höyüğün kuzey eteğindeki kaçak kazı çukurunda Helenistik figürinler ile bir Ortaçağ yerleşimini gösteren az sayıda da olsa yeşil sırlı seramik kırıkları bulunmuştur.

Kaçak Kazı Faaliyetleri

Höyüklerin çoğunda kaçak kazı faaliyeti nedeniyle çukurlar görülmektedir. Ne var ki, bunlardan en acımasız, barbarca ve 2006 yılında gerçekleşmiş olanı Osmaniye Merkez İlçe Arslanpınarı mevkiinde bulunan Telkubbe (Telkovan) Höyük'teki kaçak kazıdır. Konik formunu çok güzel koruyan höyük tepesinde bir krater açılarak tepeden tabana en az 20 metre yüksekliğinde 2 metre derinliğinde bir kuyu açılmıştır. 2005 yılı çalışmamızda belgelediğimiz höyükte total station aleti ile ölçüm yapmak üzere çıkıldığında tanık olunan durum Toprakkale Jandarma Karakolu'na bildirilmiş ve tutanak tutturulmuştur. Adana Koruma Kurulu tarafından tescil etmesini beklediğimiz höyük için tescil talep fişi bu yıl tekrar doğrudan ilgili makama sunulmuş ve tüm kaçak kazı resimleri ve buluntu resimleri eklenmiştir (Resim: 1).

3 Araştırmanın Tunç ve Demir Çağına geçiş dönemlerini kapsayan seramik buluntularını ekip üyelerimizden Ü. Çayır Böyükulusoy ve K. Böyükulusoy çalışmaktadır.

2004 yılında tescil edilmiş Yanıkkışla Köyü mozaikli alanına gidilmiştir. Yanıkkışla zemin mozaiğinin en az üç kısımdan kaçak kazı çukuru ile parçalandığını ve prosesyon hâlindeki hayvan figürlü olan mozaik panonun 4 metrelik kısmının itina ile kesilip çıkartıldığı görülmüştür. Zemin mozaiği parçalanmış ve kısmen götürülmüş olan yapının durumu Yanıkkışla Jandarma Karakolu'na bildirip tutanak tutulması sağlanmıştır. Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 2004 yılında zemin mozaiğinin kaldırılarak koruma altına alınması doğrultusunda kararı bulunmaktadır.

Nekropoller Ve Mezarlar

Höyüklerden başka çalışmada, anti-Toroslar'ın eteklerindeki kayalık tepelerde sayısız kaya mezarının gruplaştığı nekropoller belgelenmiştir. Bunlar: Hollüce Tepe, Gavurköy ve Mağaralı Tepe nekropolleridir.

Mağaralı Tepe, ortasından ikiye bölünmüş, adeta iki hörgücü andıran iki sırta sahip ovada düzlüğün ortasında yükselen kaya formasyonlu bir tepedir. Tepenin doğu sırtının doruğunda Prehistorik Çağa ait olduğunu düşündüğümüz bir mağara ve batı sırtının güneybatı yamacında ikiz beşik tonoz mezar ve zemin mozaiği bulunmuştur (Çizim: 9, 10): Her iki sırtın güney ve batı yamaçlarında yoğun kaya mezar bulunmaktadır. Bu, düz ovada yükselen, iki sırtlı büyük kütleden oluşan tepenin kaya mezarların olmadığı kuzey yamacında yerleşim olasılığı düşünülerek alanın taraması yapılmış, ama bir yerleşim varlığına işaret edecek nitelik ve nicelikte, diğer höyüklerde bulduğumuz şekilde seramik kırıntısı bulunamamıştır. Mağaralı Tepe, Prehistorik Çağdan başlayıp Orta Bizans Dönemine kadar sürekli kullanılmış ölü gömme kültü ile ilgili açık bir kutsal alan ve nekropoldür.

Gavurköy Nekropolü'nde diğer yerlerde olduğu gibi trapez ağızlı kaya mezar ve yuvarlak ağızlı kuyu mezarları ve mezar taşı oyukları bulunmuştur (Resim: 4). Aynı tip kaya mezarları Hollüce Tepe Nekropolü'nde de görülmüştür. Trapez ağızlı bu kaya mezarları "Baku-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı Projesi Kazıları" kapsamında kazılan ovanın Adana il sınırlarında kalan kesiminde bulunan Yüceören Nekropolü mezarları ile aynılık göstermektedir. Defineciler tarafından kazılarak temizlenmiş bulduğumuz Damyeri mevki kaya mezarı planı Yüceören mezar K-5 ile plan tipi bakımından aynıdır (Şenyurt 2006: 61, Res. 61).

Hierapolis-Kastabala'da kaya cephesine oyulmuş kaya mezarlarının yanı sıra chamasorium tipi mezarlar olduğu da belirlenmiştir. Çardak Köyü, Oba Mahallesi'nde hazine arazisinde trapez ağızlı kaya mezarının yanı sıra bölgede Anemurium ve Silifke'de örnekleri görülen iki katlı tonozlu ev tipi bir mezar

bulunmuştur. Çizim çalışmaları devam eden mezar ve nekropollerin tescil talep fişleri çalışmalar bitiminde ilgili kurumlara sunulacaktır.

Jeofizik Çalışması

2005 yılı çalışmamızda merkez ilçede varlığı bilinen ve yayınlanmış bir anıt eserin yeri bulunamamıştı (Hild, *Kilikien und Isaurien,* 1990). Merkez İlçe, Alhanlı Köyü arazisi içinde halk tarafından Örenşehir olarak tanımlanan alanda ekin olmadığı bir zamanda, 2006 Ocak ayında yapılan incelemede eser tespit edilmiş, fakat topografik ve jeofizik çalışma yaparak eserin boyutlarının belirlenebileceği anlaşılmıştır. Bu nedenle davetimiz üzerine 01–08 Temmuz 2006 tarihleri arasında Yrd. Doç. Dr. Veli Kara başkanlığında Süleyman Demirel Üniversitesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nden bir ekip söz konusu alanda elektrik özdirenç yöntemi ile duvarların yerini belirleyerek çalışmayı gerçekleştirmiştir. Ayrıca ekibimiz de alanda topografik çalışma yapmış ve total station ile yüzeyde kısmen görülen duvarları ölçmüştür (Çizim: 7; Resim: 5).

Bu çalışmada amaç, var olan duvarları ve kalınlıklarını tespit etmek, eğer yapı bir Roma *castrum* ise adeta sur görevi gören bu duvarların çevrelediği alanda birbirini dik kesen 2 yol *(decumanus ve cardo)* izleri bulunup bulunmadığı ve alan içinde başka yapı kalıntısı olup olmadığını araştırmaktır.

Pol-dipol elektrot dizilim sistemi ile dört gün boyunca çalışan Jeofizik ekibinin çalışmasının sonuçları bize duvarların bağlantılı olarak devam ettiğini ve duvar kalınlığının takriben 1 metre olduğunu göstermiştir (Kara ve Öztürk 2006: 1). Rapordaki çift duvar ifadesi, duvarların çift cidarlı içi moloz dolgulu duvar tekniğinde örüldüğüne işaret etmektedir. Jeofizik raporunda, Heberdey'in gözlemi olan alanın ortasında alan boyunca uzanan bir ana cadde, ayrıca küçük oda şeklinde yapı da tespit edilememiştir (Heberdey ve Wilhelm 1896: 24). Güneybatı kesimindeki toprak yığıntısının yüksek özdirenç vermesi toprak altında dağılmış yapı kalıntıları olduğunu göstermektedir.

Örenşehir mevkiinde tespit edilen, duvarlarla çevrili 250x250 metre boyutunda yapının plan tipi ve seramiklerinin çalışması sürmektedir. Çoğunlukla sırlı seramiklerin bulunduğu ve Erken Ortaçağ ve Ortaçağa tarihlediğimiz bu seramiklerin bir kısmının erken İslâm seramikleri olduğunu görmek çalışmamıza derinlik katmıştır. Örenşehir seramik buluntuları ve yapının mimari plan tipi somut bulgu olarak değerlendirilmektedir. Heberdey ve Wilhelm ve Hild'in yapının bir Roma askerî istasyonu veya Erken Bizans askerî tesisi olma savları değerlendirilerek Roma doğu cephesi tarihçesi Lejyon VI. Ferrata özelinde ve

Bizans Dönemi askerî savunma stratejileri ve askerî yapı programlarının bölge özelinde incelendiği bir çalışma sürmektedir. Örenşehir seramikleri arasında sırlı ve sırsız erken İslâm seramikleri buluntuları doğu Kilikya bölge tarihine ve Osmaniye tarihine ışık tutacak boyuttadır. Sürmekte olan ve gittikçe boyutlanan Örenşehir'in ön incelemesi IV. Kilikya Arkeolojisi Sempozyum'unda sunulmuştur.

Merkezi Tamamlama

Çalışma Kazmaca Köyü, Nergiz mevkii su kemeri çizimi ve su sistemi çalışması ile sürdürülmüştür. Ayrıca, Aleçik mevkiinde çalışmalar yapılmış ve çeşitli işlikler saptanmıştır. Gerek Çardak Köyü Gökdere mevkii gerekse de Gebeli Mahallesi Kireçocağı-Pıncırı mevkiinde bulunan yapıların çizim çalışmaları yapılmıştır. Gebeli Mahallesi'nde bulunan yapı bir eski Türk hamamı özellikleri göstermektedir (Çizim: 6). Yapının çizim çalışmaları devam etmektedir. İyi bilinen ve tescilli kaleler Kastabala-Bodrum Kale ve Hemite Kale'ye gidilerek görsel belgeleme yapılmış ve envanter listemize eklenmiştir. Ayrıca Merkez İlçe sınırlarında yeni bir gözetleme kulesi daha tespit edilmiştir. Vayvay Tepe Gözetleme Kulesi Hemite Kale ve Toprakkale'ye görüş mesafesi olan bu kalelerle bağlantılı bir gözetleme kulesidir. Aleçik mevkiine tekrar gidilerek yayına girmiş olan ve 2005 yılı çalışmasında bulamadığımız ikinci tonozlu yapı aranmışsa da bulunamamıştır. Burada ayrıntılı yapılan incelemede çok sayıda trapez ağızlı kaya mezarın varlığı tespit edilmiş ve ayrıca üzüm ve zeytinyağı olmak üzere ayrı ayrı işlikler belgelenmiştir. Tüm bu çalışmalar sonucunda Osmaniye İli, Merkez İlçesi'nde bulunan taşınmaz kültür varlıklarını saptama hedefi gerçekleştirilmiştir.

Bilimsel Gezi

2006 yaz dönemi çalışması için hedeflenen program gerçekleştirilmiş olup Osmaniye taşınmaz kültür varlıklarının envanteri çıkarılması çalışması çanak-çömlek parçalarının çizimi ve fotoğraflanması ile sürdürülmüştür. Çanak çömlek parçalarının çokluğu ve değişkenliğini kavramak amaçlı Kinet Höyük'e tüm ekipçe bilimsel bir gezi yapılmıştır. Kinet Höyük kazı başkanı Prof. Marie-Henriette Gates ve ekibi, ekibimize höyükteki açmaların tanıtımını yaparak höyük hakkında bilgi vermişlerdir. Ayrıca Sayın Gates seramik deposunu ekibimize açarak buluntular hakkında da ayrıntılı bilgi sunmuştur. Bölge seramiklerini kavramak açısından gezi ekip için çok yararlı olmuştur.

Hasanbeyli İlçesi

İlçe sınırları ile belirlenmiş alanı temel alarak yürüttüğümüz taşınmaz kültür varlıkları envanterleme çalışmasına Osmaniye İli'nin doğusunda bulunan Hasanbeyli İlçesi'nin taranması ile devam edilmiştir. Hasanbeyli İlçesi'nde varlığı bilinen ve yayınlanmış üç kaleye gidilmiştir. Bu kaleler, Savranda, Karafrenk ve Kara Burç'tur. Bu kalelerin tescilli olmadıkları görülmüştür. Hasanbeyli İlçesi'ndeki envanter tespitinin bu çalışmalarla tamamlandığını düşünüyoruz.

Sonuçta 2006 yılı yaz dönemi çalışmasında Osmaniye Höyük külliyatı çalışması yapılmış, Merkez ve Hasanbeyli ilçeleri çalışmaları tamamlanmıştır. Sayısı İki binden fazla olan çanak-çömlek kırıkları toplanarak etütlük malzeme deposuna konmuş, bunların 500 kadarının çizimi yapılmıştır. Çalışma boyunca Yanıkkışla mozaiği ve Telkovan Höyük konisindeki kaçak kazı çukurları nedeni ile iki kez Jandarma kuvvetlerine ihbarda bulunulmuş ve tutanak tutulmuştur. Gerek Osmaniye İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve gerekse de Adana Müzesi Müdürlüğü'ne taşınır hâle gelmiş eserlerin taşınarak koruma altına alınması talepleri yazılmıştır.

Kaynakça

Bossert, H. Th. veU. B. Alkım, *Karatepe, Kadirli ve Dolayları Birinci Ön-rapor,* İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi. İstanbul, 1946.

Karatepe, Kadirli ve Dolaylari, Ikinci Ön-Rapor, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi. İstanbul, 1947

Edwards, Robert W., *The Fortifications of Armenian Cilicia,* Washington, D.C. 1987.

Garstang, J., *Prehistoric Mersin, Yumuk Tepe in Southern Turkey/the Neilson Expedition in Cilicia,* Oxford, 1953.

Goldman, H., *Excavation at Gözlükule Tarsus,* Princeton 1956.

Heberdey, R ve A. Wilhelm *Reisen in Kilikien: Ausgeführt 1891 und 1892. Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, philosophisch-historischen Klasse,* 44. Vienna. 1896.

Hellenkemper, H., *Burgen der Kreuzritterzeit in der Grafschaft Edessa und im Königreich Kleinarmenien: Studien zur Historische Siedlungsgeographie Südost-Kleinasiens,* Bonn, 1976.

Hild, F., ve H. Hellenkemper, *Kilikien und Isaurien: Tabula Imperii Byzantini,* Band 5, Viyana, 1990.

Kara, V., ve C. Öztürk “2006 Osmaniye İli Örenşehir Mevki Jeofizik Çalışma Raporu”, (yayınlanmamış çalışma).

Özgen, E., vd. “Vorlaufiger Bericht uber die Ausgrabungen auf dem Oylum Höyük” *İstanbuler Mitteilungen* Band 47. 1997: 39-90

Sayar, M. H., “Ergebnisse eines epigraphischen Forschunsaufenthaltes in Hierapolis-Kastabala”, *VII. Araştırma Sonuçları Toplantısı,* Antalya 18-23 Mayıs 1989.

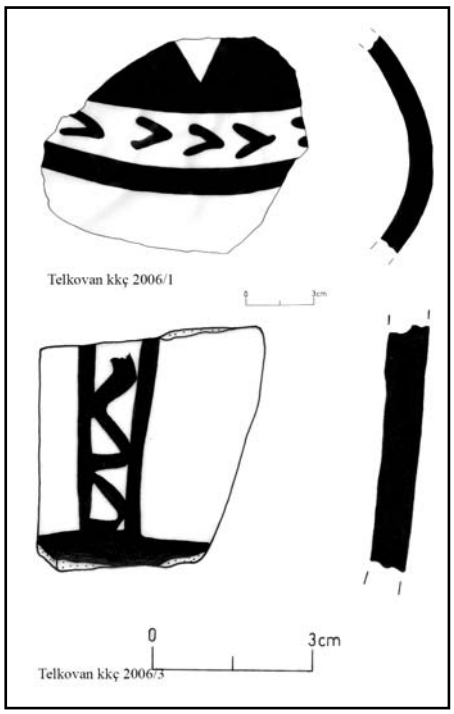
Ankara, 1990: 203-210 (Sayar’ın çalışmaları *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 8. sayısından bugüne sürmektedir).

Seton-Williams, M. V., “Cilician Survey”, *Anatolian Studies* 4, 1954: 121-173.

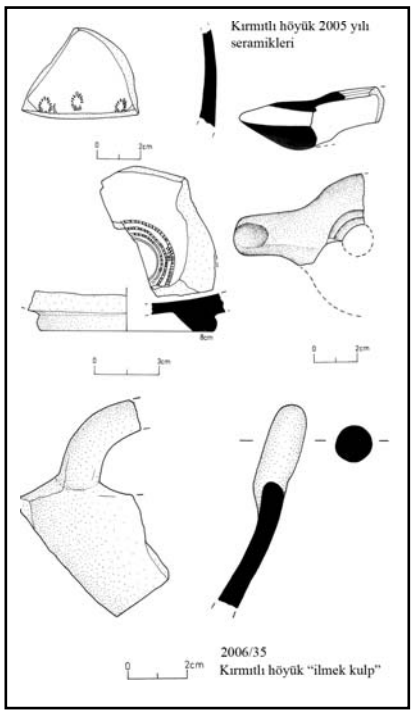
Şenyurt, S. Y., vd. *Yüceören. Doğu Kilikya’da Bir Helenistik-Roma Nekropolü.* Ankara, 2006

Tülek, F., *Late Roman and Early Byzantine Floor Mosaics in Cilicia,* Illinois, Urbana-Champaign Üniversitesi Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2004.

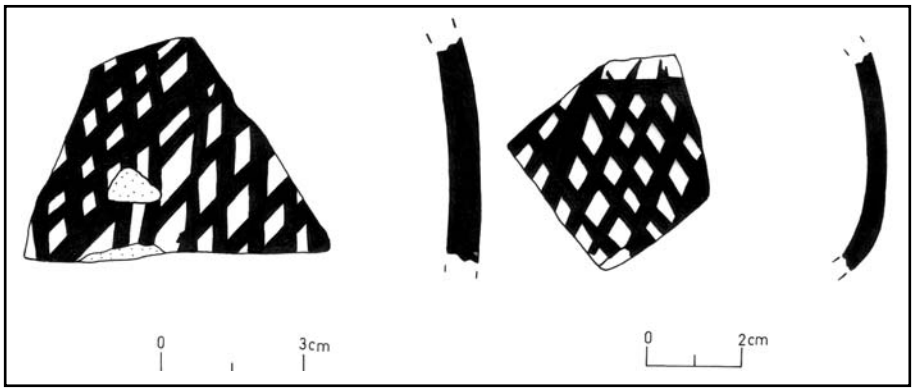
Tülek, F., “Kilikya Bölgesi Mozaikleri Araştırması: Ovalık Kilikya 2001- 2003” *23. Araştırma Sonuçları Toplantısı Ankara,* 2006: 397-404

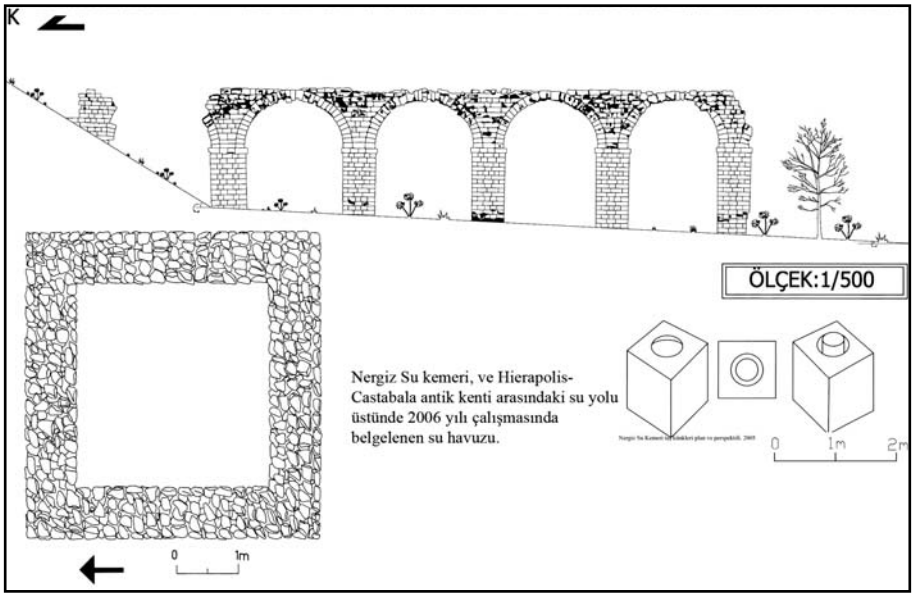
Çizim 1: Telkovan Höyük, 2006 kaçak kazı çukuru, 2 ve 3 No.lu seramik parçaları

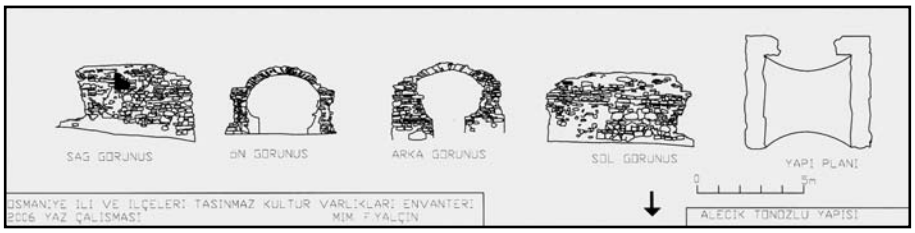
Çizim 2: Kırmıtlıhöyük seramikleri

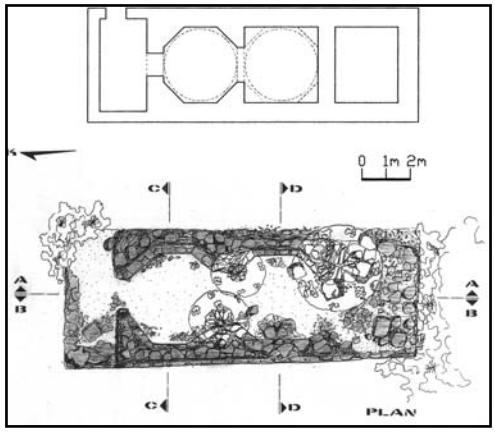
Çizim 3: Kamışlıhöyük seramikleri

Çizim 4: Nergiz su kemeri

Çizim 5: Alecik, tonozlu yapı

Çizim 6: Gebeli, hamam, plan